Казимирова І. А.
Інститут української мови НАН України

СЛОВНИК АВТОРСЬКОЇ ФАХОВОЇ МЕТАМОВИ В ТИПОЛОГІЇ ІСТОРИКО-ТЕРМІНОЛОГІЧНИХ СЛОВНИКІВ

Показано важливість представлення історії лінгвістичної термінології в термінологічних словниках; наголошено на особливому статусі історико-термінологічних словників, які посідають проміжне становище між словниками енциклопедичного і лінгвістичного типів; подано їх типологію. Обгрунтовано необхідність термінографічного опрацювання такого жанру, як словник авторської фахової метамови, й представлено зразки словникових статей до словника лінгвістичної метамови А. Ю. Кримського.

Ключові слова: *теорія термінографії, авторська термінографія, словник лінгвістичних термінів, словник авторської фахової метамови, словниковий параметр.*

Дослідження розвитку лінгвістичної термінології неповне без його відтворення в спеціальних термінологічних словниках. На теренах України за всю історію словникарства таких словників створено дуже мало [1; 13; 18; 19]. Тому спроби вибудувати типологію й класифікації історико-термінологічних словників лінгвістичних термінів – це радше моделювання системи можливих різновидів словників, аніж систематизація наявних.

Перші спроби розв’язання проблеми типології словників знаходимо в працях Л. В. Щерби. Надалі класифікації різних словників розпрацьовували М. Л. Апажев, Ю. Д. Апресян, В. В. Виноградов, Г. Е. Віганд, Л. Гілберт, П. М. Денисов, Д. Джираертс, В. В. Дубічинський, Ю. М. Караулов, В. М. Лейчик, Я. Малкіел, В. В. Морковкін, А. Рей, Р. Ф. Роменська, Л. П. Ступін, Дж. Хаусман та ін.

Розподіл лексикографічних джерел на типи і класи в сучасному мовознавстві здійснено за кількома базовими поняттями, означеними такими термінами: *опозиції* [27]; *параметри* [8]; *підстави* [12; 22] та *фасети* [16] (детальніше див.: [7]). На думку В. Д. Табанакової, тип лексикографічного джерела встановлюють за такими ознаками: 1) приналежність словника до певної опозиції; 2) можливість подальшої класифікації на дрібніші підкласи; 3) наявність домінантного параметра або набору привативних параметрів, які занадто дрібні і не можуть бути підставами для класифікації кількох лексикографічних джерел [23, с. 59].

Однак спроба з’ясувати в наявних класифікаціях місце термінологічних словників породжує наступні запитання. До якого типу словників за опозицією *енциклопедичні / лінгвістичні (філологічні) словники* вони можуть бути віднесені? Здебільшого їх зараховують до філологічних словників, проте окремі дослідники уважають їх близькими до довідників енциклопедичного типу [2, с. 6–7]. Останнім часом набуває поширення й

думка про те, що термінологічні словники перебувають на межі між словниками енциклопедичного та філологічного типів [21, с. 14]. О. С. Герд указує на необхідність надавати в термінологічних словниках не лише логіко-поняттєві визначення, але й опис власне поняття за зразком енциклопедичної статті [4, с. 78]. Нарешті, С. С. Волков констатує, що сьогодні дихотомію "енциклопедичне визначення (тлумачення) слова – філологічне пояснення (семантизація) значення слова вже не варто розглядати як абсолютну" [3, с. 70]. На підтвердження цієї думки О. В. Борхвальдт зазначає: "Особливо яскраво межове положення словників спеціальної та термінологічної лексики (між словниками енциклопедичного й філологічного типу – *І. К.*) увиразнено в історико-термінологічних словниках, які зазвичай містять у словниковій статті інформацію історико-культурного характеру" [2, с. 7]. В іншій праці дослідниця констатує, що історичні словники спеціальної лексики мають яскраво виражений інвентаризаційний характер, і, як правило, етнокультурологічну спрямованість; вони відбивають історію певної підмови, фіксують динаміку номінативних процесів у хронологічних межах від відомої чи умовної дати виникнення досліджуваної сфери людської діяльності до початку сучасного періоду її розвитку; у них знаходять відображення виразні особливості наукового, економічного, суспільно-політичного, культурного життя наших предків, а також етапи накопичення наукових знань про матеріальний та духовний світ [24, с. 33].

Осмислення матеріалу з історії мовознавчих термінів дозволяє зробити висновок про неповноту наявних у сучасній термінографії класифікацій [Там само: 36] і подати таку перспективну жанрову типологію історико-термінологічних словників лінгвістичних термінів: 1) історичні тлумачні (дефініційні) словники; 2) історичні інвентаризаційні словники; 3) історичні словники однієї термінологічної мікросистеми; 4) історичні ідеографічні словники; 5) словники входжень термінів; 6) історико-термінологічні словники однієї пам'ятки; 7) історичні словники певного хронологічного періоду; 8) історико-термінологічні словники одного автора; 9) історичні регіональні словники спеціальної лексики; 10) історичні цитатні словники; 11) комплексні (комбіновані) історичні словники.

У дихотомії *нормативний словник – інвентаризаційний словник* історико-термінологічні словники є інвентаризаційними, оскільки до реєстру має бути залучено максимальне число спеціальних лексичних одиниць, а нормативний словник передбачає чітке встановлення меж певної терміносистеми, базоване на визначенні й класифікації понять, які належать до певної галузі знань [5, с. 34].

Створення типології словників, зокрема історико-термінологічних, передбачає визначення певних лексикографічних характеристик, параметрів,

які є підґрунтям для класифікації, опису й оцінки словників, а також їхнього проектування. За Ю. М. Карауловим та С. В. Гриньовим-Гриневичем, лексикографічний параметр – це спосіб лексикографічної інтерпретації того чи того структурного елемента або функціонального явища мови та їхніх екстралінгвістичних відповідників [8, с. 51; 5, с. 19]. Спираючись на розпрацьовану С. В. Гриньовим-Гриневичем параметризацію спеціальних словників [5], деталізуємо її для історико-термінологічного словника лінгвістичної метамови (термінолекту) одного автора, який у наведеній вище класифікації посідає важливе місце.

Історія певного лінгвістичного терміна – це, з одного боку, історія вибору тієї чи тієї номінації, її дослідження провадиться в ономасіологічному аспекті, а з іншого, – це й історія семантичних змін у значеннєвій структурі цього терміна, що з'ясовують семасіологічні дослідження. І саме словникове представлення авторської термінології покликане увиразнити наші уявлення про про предмет дослідження, механізми термінотворення, а також про особливості внутрішньої систематизації відповідної терміносистеми.

Вітчизняне мовознавство має вагомі здобутки в розпрацюванні проблем авторської лексикографії (див. фундаментальні праці в російському мовознавстві [26]; узагальнювальну статтю Т. В. Цимбалюк-Скопненко [25]; статтю П. Ю. Гриценка про ідіолект письменника [6] та багато ін.), загального визнання набули українські словники мови письменників, однак авторська термінографія, виразно не окреслена в термінознавчих працях, потребує якнайглибшого опрацювання і в теоретичному, і в практичному аспектах. Фрагменти теоретичного осмислення феномену авторської термінографії знаходимо в працях Є. С. Регушевського [14; 15]; О. С. Масликової [11]. Сворено словники мовознавчих термінів І. Я. Франка [15], філологічних термінів М. П. Драгоманова [19] та філологічної термінології і номенклатури М. С. Грушевського [20]. Проте досі можемо констатувати відсутність цілісної теорії авторської термінографії.

Визначаємо авторську термінографію як теорію й практику укладання словників певної фахової метамови окремого автора чи груп авторів, а також вивчення таких словників і виявлення можливостей їхнього використання (див.: [26, с. 16].

Параметри авторського словника: ***Авторська установка***: 1) за тематичною орієнтацією – галузевий; 2) за часовою орієнтацією – історичний; 3) за мовною орієнтацією – одномовний; 4) за призначенням – довідковий; 5) за адресною орієнтацією – спеціалізований; 6) за функцією – інвентаризаційний; 7) за обсягом – малий; 8) за принципом відбору лексики (джерельна база) – (залежно від автора) граматики української мови; словники, монографії та наукові статті.

Параметри макрокомпозиції: 1) за порядком розташування словникових статей – формальний (алфавітний); 2) за складом допоміжних розділів – предметний покажчик; 3) за принципом представлення словосполучень – окремими статтями; наявність у реєстрі обох форм; 4) за принципами представлення полісемії – в одній статті; омонімії – в різних статтях.

Параметри мікрокомпозиції: 1) за реєстраційними параметрами – зазначення джерела; 2) за формальними параметрами – графічна інформація (основна форма терміна); фонетична інформація (наголос, якщо він зазначений у джерелі); дані про варіативність; 3) за етимологічними параметрами – етапи розвитку (зміна форми і зміна значення); 4) за інтерпретаційними параметрами – елементи ілюстративного (цитатного тлумачення); 4) за мікроструктурними параметрами – у "лівій" частині словникової статті подано реєстровий термін, у "правій" – цитата(и) з паспортизацією.

У статті подамо зразки словникових статей до авторського словника мовознавчих термінів А. Ю. Кримського, чиї термінологічні вподобання хоча й були об'єктом дослідницької уваги [13; 17], проте не відбиті в спеціальному словнику. Вибірку зроблено з двох праць ученого – "Украинская грамматика" та "Українська мова, звідкіля вона взялася і як розвивалася" [9; 10].

У галузі лінгвістичної термінології А. Ю. Кримський був новатором, який запровадив багато термінів, котрі стали нормативними й використовуються у наш час. Авторські настанови щодо мовознавчих термінів задекларовано в "Украинской грамматике": "Прѣжде, чѣм говорить о родахъ, о склоненіи, о числахъ, о падежахъ и т.п., я обращу вниманіе на существованіе особой малорусской грамматической терминологіи. Русскіе не имѣют собственной русской грамматической терминологіи: они пользуются тѣми церковнославянскими, т.-е. болгарскими терминами, какіе придумалъ тысячу лѣт тому назадъ Іоаннъ, экзархъ Болгарскій, ковавшій термины буквально и рабски по образцамъ греческимъ, и притомъ далеко не всегда удачно. Иные его термины, такіе какъ "имя существительное" или "имя прилагательное", – хоть и понятны, но неуклюжи; иные же – не только неуклюжи, но и непонятны, – таковы, напримѣръ, "падежъ родительный" и "падеж винительный" (может ли славянинъ, не зная греческаго языка, постигнуть, о какомъ актѣ "паденія" идетъ рѣчь при склоненіи, или на какое "рожденіе" указываетъ форма "столб", или какая "вина" указывается во фразѣ "я вижу лѣсъ"?!) Малорусская грамматическая наука, въ виду общаго, принципіального демократическаго стремленія малорусской литературы къ

простонародной удобопонятности, много разъ пыталась выработать свою собственную, родную грамматическую терминологію, и такой опытъ оффиціально проведенъ теперь в галицкихъ и буковинскихъ малорусскихъ гимназіяхъ. <…> я решилъ: въ своей грамматикѣ брать изъ закордонной малорусской грамматической терминологіи только кой-какіе отдѣльные термины, которые посноснѣе, а вмѣсто того или держаться русской (т.-е. церковно-славянской или болгарской) терминологіи, или, съ оговоркой, предлагать свои собственные малорусскіе термины, которые не очень отступали бы отъ русской, т.-е. болгарской, терминологіи и могли бы казаться для украинцевъ удобопонятными. <… > Вводя свои собственные термины, я, разумѣется, долженъ буду вездѣ отмѣчать это обстоятельство, потому что преподносить читателю слова собственной ковки въ качествѣ народныхъ было бы нарушеніемъ главнаго принципа моей грамматики: быть простонароднымъ” [9, с. 1–3].

Першу групу статей об’єднано навколо граматичних термінів – назв частин мови:

Ім’я сэще, ім’я самостнйне – іменник. “Удачна ли оффиціальная австрійско-малорусская терминологія? Ну вот, по ней “имя существительное” называлось прежде “сэщник” (что очень походило на “сэшник”, т.-е. узваръ изъ сухих плодовъ; или хворостъ, собираемый в лѣсу; валежникъ), а теперь оно называется болѣе удачно, но все же сбивчиво: “йменник” (как будто имя прилагательное и имя числительное ужъ не могли бы быть названы “йменниками”!) <…> … “имя существительное” (по-галицки “йменник”) мы могли бы называть “ім’я сэще”, или – лучше – “ім’я самостнйне” [9, с. 2].

Ім’я прилужене – прикметник. “… имя прилагательное – “ім’я прилужене” (или, просто, как у галичан: “прилужник”). Очень удачно, хоть вульгарно, охрещено имя прилагательное у буковинського професора Смаль-Стоцкаго: прикмйтник” [9, с. 2].

Ім’я числовй – числівник. “… имя числительное – “ім’я числовй” (у галичан “числнвник”, или “чъсленик”)” [9,с. 3].

Глаголъ – дієслово. “… глаголъ, в силу краткости этого болгарского термина, мог бы остаться “глаголом” или, как по-галицки: “дїєслуво”)” [9, с. 3].

Нарнччя – прислівник. “…нарѣчіе (которое в Галичинѣ называется дикимъ терминомъ: “прислнвник”, как будто отъ “прислнв’я”) я так и буду называть “нарнччя” [9, с. 3].

Предлог – прийменник. "… да и "предлог" с "союзом" возможно было бы нам так и оставить неперекрещенными "предлогом" и "союзом", хотя, впрочем, галицкія "принменник" и "злучник" довольно сносны" [9, с. 3].

Въклик – вигук. "…междомѣтіе я буду называть "въклик" (у галичанъ оно "чувственик"! у буковинцевъ "уклик")" [9, с. 3].

У А. Ю. Кримського є власне уявлення про те, як повинні називатися відмінки в українській мові: "Вотъ те названія, которые даны у меня семи падежамъ отчасти на основаніи болѣе точнаго вникновенія въ подлинный смыслъ соотвѣтствующихъ греческихъ терминовъ (послужившихъ первообразомъ для рабски-дубовой славянской терминологіи Іоанна Экзарха), отчасти же на основаніи сравнительно-языковѣднаго разсмотрѣнія сути тѣхъ грамматическихъ отношеній, которые выражаются каждымъ падежемъ" [9, с. 36].

Вндмінок назывнъй – "Именительный падежъ – вндмінок назывнъй (у галичанъ – вндмінок пйрший)" [9, с. 36].

Вндмінок родовъй – "Родительный падежъ – вндмінок родовъй (лучше бы: вихіднъй, или частковъй; гал. – вндмінок дрэгий)" [9, с. 36].

Вндмінок давбл[ь]ний – "Дательный падежъ – вндмінок давбл[ь]ний (гал. – вндмінок трйтїй)" [9, с. 36].

Вндмінок знахіднъй – "Винительный – знахіднъй (гал. – вндмінок четвйртий)" [9, с. 36].

Вндмінок клъчний – "Звательный – клъчний (по-галицки – вндмінок п'яґтий)" [9, с. 36].

Вндмінок орэдний – "Творительный, или (какъ начинаютъ говорить по-русски орудный падежъ – вндмінок орэдний (гал. – шустий)" [9, с. 36].

Вндмінок місцевъй – "Мѣстный (или, по-устарѣлому, предложный) падежъ – вндмінок місцевъй (гал. – сьумий)" [9, с. 36].

До авторського словника лінгвістичних термінів варто залучати не лише власне термінологію, а й номенклатуру, оскільки часто саме коментарі вченого про ті чи ті номени увиразнюють його соціальні, політичні та етнокультурні настанови. Проілюструємо цю тезу словниковими статтями до номенів *українська мова* та *малоруська мова:*

Українська мова – "Українська мова – це термін, який протягом останніх 30–40 років мало не витіснив собою давніший, ширший термін "мова малоруська. <…> Іменню "український" малоруси складають дуже високу ціну, аж до дражливості високу. Якби комусь спало на думку споритися проти того і вимагати, щоб вони держалися терміна "малоруський", а не "український", то це була-б річ недоцільна і даремна: життєва практика перемагає філологічну точність" [10, с. 89].

Малоруська мова – "… філологи, треба думати, як задля точности діялектичної, так і через міркування про споконвічну історію розвою малоруської мови, довго ще не відмовляться (принаймні, в своїх вузько-спеціяльних статтях) од терміну "малоруська мова", що виключає будь-яку плутанину" [10, с. 89].

Отже, достатню повноту презентації історії української лінгвістичної термінології в історико-термінологічних словниках здатна забезпечити лише система різнопланових термінографічних творів, серед яких вагоме місце посідає словник авторської фахової метамови. Такий словник може стати джерелом інформації про розвиток поняттєвої бази мовознавства від найдавніших часів, про розвиток лінгвістичних номінацій, а також поглибить уявлення користувача про особливості термінотворення, внутрішньої систематизації терміносистеми, мотиваційні, орієнтувальні властивості термінів та їхню етимологію тощо. Крім того, словник авторської фахової метамови постане джерелом цінних історичних та етнокультурних відомостей.

Література:

1. *Баймут Т. В.* Материалы к словарю грамматической терминологии восточнославянских языков // Вибрані наукові праці / Т. В. Баймут ; [упоряд. О. В. Безугла]. – Ніжин : Аспект-Поліграф, 2014. – С. 173–202.
2. *Борхвальд О. В.* Русская терминография в историческом аспекте / О. В. Борхвальдт. – Красноярск : Платина, 1998. – 105 с.
3. *Волков С. С.* Лексика с национально-культурным компонентом в историческом словаре русского языка (проблемы семантического описания) / С. С. Волков // Историко-культурный аспект лексикографического описания русского языка. – М., 1995. – С. 65–71.
4. *Герд А. С.* Основы научно-технической лексикографии / А. С. Герд. – Л. : Изд-во Ленинградского университета, 1986. – 73 с.
5. *Гринев-Гриневич С. В.* Введение в терминографию. Как просто и легко составить словарь : уч. пособ. ; изд. 3-е, доп. / С. В. Гринев-Гриневич – М. : Книжный дом "ЛИБРОКОМ", 2009. – 224 с.
6. *Гриценко П.* Ідіолект і текст // Павло Гриценко // Лінгвостилістика : об'єкт – стиль, мета – оцінка: зб. наук. праць, присвячений 70-річчю від дня народження проф. С. Я. Єрмоленко / відп. ред. академік НАН України В. Г. Скляренко. – К., 2007. – С. 16–43.
7. *Капранов Я. В.* Типологічна класо-видова організація лексикографічних джерел / Я. В. Капранов // Проблеми семантики, прагматики та когнітивної лінгвістики. – Вип. 25. – 2014. – С. 183–198.
8. *Караулов Ю. Н.* Лингвистическое конструирование и тезаурус литературного языка / Ю. Н. Караулов. – М. : Наука, 1981. – 366 с.
9. *Крымскій А.* Украинская грамматика для учениковъ высшихъ классовъ гимназій и семінарій Приднѣпровья / А. Крымскій – М. : Типографія Вяч. Ал. Гатцукъ,

1907. – Т. II. – Вып. 1 (уроки I–V). – 144 с.

10. *Крымскій А.* Українська мова, звідкіля вона взялася і як розвивалася / Агатангел Кримський // Шахматов О., Кримський А. Нариси з історії української мови та хрестоматія з пам'ятників письменської старо-українщини XI–XVIII в.в. – Київ: Видавниче т-во "Друкар", 1922. – С. 87–128.
11. *Масликова О. С.* Філологічна термінологія Михайла Грушевського : дис. ... канд. філол. наук: 10.02.01 / Масликова Оксана Степанівна; Таврійський національний ун-т ім. В. І. Вернадського. – Сімферополь, 2004. – 176 арк.
12. *Морковкин В. В.* Основы теории учебной лексикографии : автореф. дис. … д-ра филол. наук : спец. 10.02.19 "Теория языка" / В. В. Морковкин. – М., 1990. – 72 с.
13. *Огієнко І.* Українська граматична термінольогія. Історичний словник української граматичної термінології з передмовою про історію розвитку її / Іван Огієнко. – К. : Друкарня І-ї Київської Друк. спілки, Трьохсвятительська, 5, 1908. – 79 с.
14. *Регушевський Є. С.* Нариси про мову наукових праць І. Я. Франка / Є. С. Регушевський. – Сімферополь : Таврія, 2006 – 194 с.
15. *Регушевський Є. С.* Фонетична та граматична термінологія наукових і публіцистичних праць І. Я. Франка / Є. С. Регушевський // Лексикографічний бюлетень. – 1960. – Вип. VII. – С. 52–58.
16. *Роменская В. Ф.* О классификационной схеме понятия "тип словаря" / В. Ф. Роменская // Структурная и прикладная лингвистика. – Л., 1978. – С. 181–188.
17. *Симоненко Л. О.* Українознавчі й термінознавчі студії академіка А.Ю. Кримського / Л. О. Симоненко // Термінологічний вісник : зб. наук. праць / відп. ред. В. Л. Іващенко. – К. : Інститут української мови НАНУ, 2013. – Вип. 2 (1) – С. 72–84.
18. Словник мовознавчих термінів Івана Франка / [авт.-уклад. Є. С. Регушевський]. – Сімферополь : Доля, 2002. – 118 с.
19. Словник філологічних термінів Михайла Драгоманова / [авт.-уклад. В. В. Деркач]. – Кременчук: Ятрань, 2000. – 186 с.
20. Словник філологічної термінології та номенклатури творів М. С. Грушевського / [авт.-уклад. О. С. Масликова]. – Сімферополь : Таврійський нац. ун-т ім. В. І. Вернадського, 2002. – 255 с.
21. Сороколетов Ф.П. Общая и учебная лексикография / С. П. Сороколетов. – Л. : ЛГУ, 1985. – 67 с.
22. *Ступин Л. П.* Лексикография английского языка : уч. пособ. / Л. П. Ступин. – М. : Высшая школа, 1985. – 168 с.
23. *Табанакова В. Д.* Идеографическое описание научной терминологии в специальных словарях : дис. … д-ра филол. наук : 10.02.21 / Табанакова Вера Дмитриевна. – Тюмень, 2001. – 198 с.
24. *Фельде О. В.* Историческая терминография русского языка : этапы становлення и перспективы развития / О. В. Фельде // Вопросы лексикографии. – Вып. 2. – 2000. – С. 33–38.
25. *Цимбалюк-Скопненко Т.* Українська авторська лексикографія: здобутки та перспективи / Т. Цимбалюк-Скопненко // Українська мова. – 2010. – № 2. – С. 3–14.
26. *Шестакова Л. Л.* Русская авторская лексикография : Теория, история, современность / Л. Л. Шестакова. – М. : Языки славянских культур, 2011. – 464 с.

27. *Щерба Л. В.* Языковая система и речевая деятельность / Л. В. Щерба. – Л. : Наука, 1974. – 428 с.

Казимирова И. А. Словарь авторского специального метаязыка в типологии историко-терминологических словарей.

Показана важность представления истории лингвистической терминологии в терминологических словарях; подчеркнут особенный статус историко-терминологических словарей, занимающих промежуточное положение между словарями энциклопедического и лингвистического типов; представлена их типология. Обоснована необходимость терминографической обработки такого жанра, как словарь авторского специального метаязыка и приведены образцы словарных статей к словарю лингвистического метаязыка А. Е. Крымского.

***Ключевые слова**: теория терминографии, авторская терминография, исторический словарь лингвистических терминов, словарь авторського специального метаязыка, словарный параметр.*

Kazymyrova I. A. Dictionary of the author's professional metalanguage in typology of historical terminological dictionaries.

The importance of presenting the history of linguistic terminology in terminological dictionaries is shown in the article; also it is emphasized the special status of historical and terminological dictionaries, which occupy an intermediate position between the encyclopaedic and linguistic dictionaries; also their typology is given. The necessity of terminographic study of the author's professional metalanguage dictionary is proved and scientist presents some examples of entries to the dictionary of the linguistic metalanguage of A. U. Krymsky.

***Key words:** theory of terminography, author's terminography, historical dictionary of linguistic terms, dictionary of the author's professional metalanguage, dictionary parameters.*

Ольховська Ю. Д.
Донбаський державний педагогічний університет

СИНХРОННЕ Й ДІАХРОННЕ ДОСЛІДЖЕННЯ МОВИ В КОНЦЕПЦІЇ ВЧЕНИХ КАЗАНСЬКОЇ ЛІНГВІСТИЧНОЇ ШКОЛИ

У статті приділено увагу деяким аспектам діяльності видатних представників Казанської лінгвістичної школи, роботи яких здійснили вплив на дослідження мови в синхронному та діахронному напрямах. До синхронії належить усе, що називають "загальною граматикою", адже різні відношення, що входять до компетенції граматики, встановлюються лише в межах окремих станів мови. Діахронна ж лінгвістика вивчає відношення не між елементами певного стану мови, що співіснують між собою, а між послідовними елементами, які змінюють один одного в часі. Синхронне дослідження мови фіксує її певний стан незалежно від часу. Діахронне дослідження, навпаки, у центрі своєї уваги має зміни, що відбулися в історії мови.

***Ключові слова:** синхронія, статика, діахронія, динаміка, лінгвістична школа.*

Постановка проблеми. Проблема дослідження мови в синхронному та діахронному аспектах не є новою. Розмежування цих підходів виникло в процесі розвитку історичного вивчення мови. Порівняльно-історичний метод дозволив аналізувати мовні факти різної давнини. Аж до XIX ст. європейські